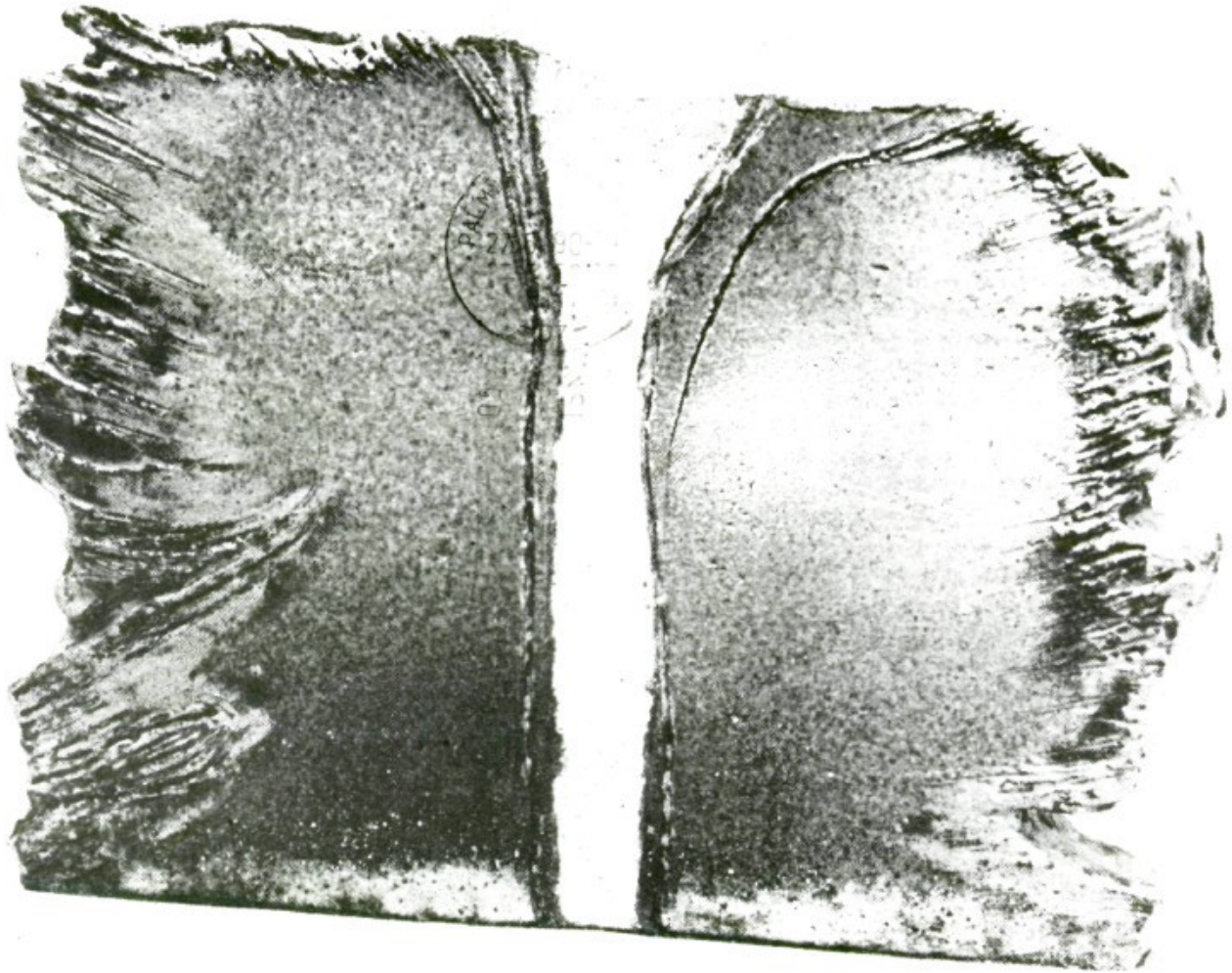

ES SAIG

ALGAIDA - Núm. 114 - JUNY de 1990 - Preu: 100 ptes.

Ceràmica d'Elisenda Pipió i Gelabert

EDITORIAL

LA COOPERATIVA "ALPIRA" COMPLEIX DEU ANYS

La Cooperativa "ALPIRA" compleix els deu anys de vida; tractant-se d'una Cooperativa, és una edat que ja comença a ser respectable. Deu anys, per altra part, que no han estat fàcils: recordareu els seus inicis, instal·lada, de manlleu, a l'escorxador, al "matadero". Després, enfrontada a la necessitat de canviar de local, el seu pas a Sa Farinera. Va ser un moment delicat perquè va suposar una ampliació de capital amb noves aportacions del socis i préstecs bancaris per a la compra del local i per a inversions en maquinària. Tot això s'ha superat i en aquests moments la Cooperativa és propietària d'unes instal·lacions que, si no són les ideals, cobreixen bastant bé les seves necessitats.

Aquest camí que només hem esbossat no ha estat un camí de roses: inicialment, es va haver de superar el tradicional individualisme dels nostres pagesos i la seva desconfiança. A poc a poc, s'ha anat consolidant i a hores d'ara sembla que és una de les més "sanes" de Mallorca. Segons les nostres informacions, l'estudi de la seva viabilitat és altament positiu i favorable.

Això succeeix en un moment de crisi del moviment cooperativista agrícola a Mallorca; no fa falta assenyalar exemples d'aquesta crisi ja que tots els tenim ben presents i han estès un corrent de recel que sembla haver arribat a l'Administració. Comprovar que la nostra Cooperativa, dins la seva modèstia, ha arrelat, creix i s'enforteix és molt satisfactori i agradable.

I no podem oblidar que tot ha estat fruit d'una feina honesta i desinteressada de l'equip directiu; aquesta feina, com totes, arriba a cansar i és ben comprensible, per tant, que el president hagi demanat un merescut descans.

En aquest aniversari, tot i felicitant-nos del camí que s'ha fet, volem mirar cap al futur. Tothom està d'acord que la pagesia necessita més que mai un canal per comercialitzar els seus productes; i la Cooperativa ha demostrat que pot esser aquest conducte a través del qual s'ajuntin esforços i s'aprofitin millor, sempre tenint present el bé i el profit dels nostres pagesos.

*****

Bolletí de l'Obra Cultural Balear
d'Algaida.
Revista mensual. D.L.P.M.1980
Domicili: Rei, 1. Algaida.
Imprimeix: Apóstol y Civilizador. Petra
ES SAIG només es responsabilitza de
l'editorial.

Dirigeix: Delfí Mulet
Administra: Llorenç Oliver
Mecanografia: Mireia Mulet
Col·laboren: Andreu Oliver, Pere Mulet
Alexandre Pizà, Joan Trobat, Joan Mulet,
Biel Sastre, Guillem Andreu, Xesc Oliver
Miquel Fiolet, Víctor Andreu, Víctor
Mulet, Miquel Serra, Biel Bibiloni.

CALAIX DE SASTRE

LES SARGANTANES DE CABRERA

Estam tan avesats a rebre portades als nassos, que si decideixen obrir encara que sigui una retxillera i escoltar-nos, pensam que ja tenim la Seu plena d'ous. Només això pot justificar la imatge que ha estat portada de diaris i televisions: tres representants nostres, ben ufanosos, fent a Madrid el signe de la victòria amb els dits. Hi havien anat a demanar a uns altres representants -aquests no són nostres, diguin el que diguin; els fets, els fan mostrar el llautó cada dia- que l'arxipèlag de Cabrera fos declarat Parc Nacional Marítim i Terrestre. Els escoltaren, sí, però la resposta a la nostra sol·licitud és la que dona el metge a un malalt en un acudit molt conegut:

- Vos he de donar una bona notícia -que diu el metge.
- I quina és? respon el malalt, ben esperançat.
- No és cert que tingueu complex d'inferioritat. El que passa és que realment sou inferior.

Si els altres representants no canvien de parer, Cabrera serà Parc Nacional.. Militar, perquè les forces d'ocupació hi continuaran. Troben que les illes i els illots de Cabrera són molt adequats per jugar-hi a batalletes. És allò que va dir Narcís Serra, l'actual Ministre de Defensa: les maniobres militars van molt bé per a la conservació de la fauna i de la flora del lloc on es fan. Amb altres paraules, les maniobres són bones per a la salut dels animals i dels vegetals; sobre l'espècie humana, el Ministre encara no s'ha pronunciat. Ja sap què ha de fer, per tant, si vol tenir el jardí de ca-seva ben esponerós o el corral ben ple d'aviram: fotre-hi un parell de coets cada any. Es veu, però, que no està gaire convençut de la bondat de les seves teories. Perquè han decidit que a partir d'ara les batalletes seran "light": sense coets i amb poc personal. "Menos da una piedra", hauran pensat els militars adaptats als nous temps. I una altra cosa sobre els polítics i la pedra, hauran pensat tots els altres.

Els fars de Cabrera han il·luminat netament unes quantes evidències. Primera, el nostre Parlament no pinta una regadora. Havia aprovat per unanimitat de tots els grups polítics que Cabrera fos un Parc, sense altra ocupació que no fos la derivada de la seva conservació o de les visites turístiques i científiques; i ja es veu què passarà. Segona, els representants illencs dels partits polítics amb seu a Madrid no pinten una regadora. El nostre futur, el couen forners externs; i qui digui el contrari és un ingenu amb els ulls tapats (el mocador, li poden haver posat altres) o un hipòcrita perillós. Tercera, els arguments que maneja els defensors i defensores de Cabrera són tan clars, i els arguments contraris tan difícils de mantenir, que globalment demostren que en aquest tema no som governats ni pel Govern d'allà ni pel Governet d'aquí. I ja m'enteneu què vull dir.

I aquesta evidència, directament relacionada amb els esdeveniments succeïts al poble la darrera setmana. Els militars no volen abandonar Cabrera: me n'alegr per les sargantanes. Hi ha un conte molt divertit de Quim Monzó on narra un coit que dura tota una vida. Idò això: les sargantanes podran fruir permanentment un orgasme de mai no acabar -quina enveja- de la "Semana de las Fuerzas Armadas". Una vida sencera per contemplar helicòpters, tancs, fusells, ... Setmanes i setmanes perquè les sargantanetes, acompanyades dels seus mestres, visitin el campament -quina cosa més bufona! Tots els diumenges de l'any perquè les sargantanes, petites i grans, amb les seves pells més lluentes, encapçalades per la Sargantana Primera i la Sargantana Segona, puguin remenar la coa davant d'una companyia de soldats ben plantats -quina il·lusió! Afortunades, les sargantanes. Noltros, pobres.

M'HAN DIT QUE DIUEN

La setmana de les Forces Armades sens dubte ha estat el tema de conversa per molta gent aquests darrers dies del mes de maig. Les opinions són oposades pel que fa a la celebració d'aquest acte en conjunt: una majoria del poble ho ha agafat com una "festa", i hem sentit bastant aquesta paraula, festa, per parlar-ne. En canvi uns altres trobaven que era una demostració militarista i d'armament que no feia gens ni mica de falta a Algaida, sobretot quan es dirigia als al.lots de Ses Escoles.

El que va ser una festa fou la presentació del nou disc de l'Orquestrina d'Algaida. Molts comentaven que hi havia més gent que per Sant Jaume, i es veia com tothom disfrutava amb la seva música i la d'En Tomeu Penya.

El problema que quedà ben patent, una vegada més, és el dels cotxes: n'hi havia per tot el poble, fins a Sa Tanqueta i fins al final des Campet, Colomer,... n'hi havia pertot. I quedà demostrat també que és ben necessària una via de circumval·lació alternativa, per poder tancar els carrers del centre. Els carrers de Palma, Unió, Amargura i Colomer quedaren col.lapsats, amb greus problemes d'embotellament.

Es un dels punts que, confiam, afrontaran les Normes Subsidiàries quan es facin. Perquè ja veureu com les arribarem a fer, qualche dia. Encara que, segons hem sentit a dir, les primeres Normes que es varen fer no contemplaven aquest problema de desviar part del trànsit de dins el casc urbà d'Algaida.

Hem sentit a dir que ara el nostre Ajuntament vol comprar la casa del veïnat, Ca s'Escolà, i la quantitat que ens va arribar a les orelles escarrufa: vint milions. Diuen que un veïnat no es pot comprar quan volen, i és veritat, però el preu sembla absurd, sobretot si tenim en compte tots els projectes en què estam ficats en aquests moments: local d'usos socials, tribunes del futbol, escoleta, vestidors de Pina, local de Pina, local de Randa, Normes Subsidiàries, conducció d'aigües netes des de Son Micola, clavegueram... I encara ens han parlat d'una pista poliesportiva coberta a Ses Escoles. Tot això són molts, però molts de milions per un poble que no és ric ni molt manco.

N'hi ha molts que pensen que es podria dedicar més atenció a petites coses, com és el pou des Colomer, creu de la Ribera, acera de Sa Tanqueta, jardins de Sa Plaça, etc. etc. Hi ha malpensats que diuen que aquestes petites obres no són "rendibles" des del punt de vista electoral.

Hi ha coses de les quals culpam l'Ajuntament quan en realitat som els humans els qui som uns incivilitzats: la gent es torna a queixar de brutícia i bagatge pels camins de foravila, a pesar de la neteja que se n'ha fet en diverses ocasions. El mateix dissabte després de la presentació de l'Orquestrina, Sa Plaça feia plorera, tota plena de papers i llaunes buides; això sí, abans de migdia estava ben neta, la Plaça.

El futbol de Regional enguany no ha tengut sort, ni durant tota la temporada ni al final. Fins i tot al darrer partit la sort ens va girar l'esquena i només es pogué empatar; això vol dir que si l'any que ve hi ha equip -esperam que sí- serà de Segona Regional.

NOTICIARI DE L'OBRA CULTURAL

De les activitats del mes passat comentarem que tant la Festa del Llibre damunt Plaça amb en Miquel Rayó i els llibres de protagonistes, com l'excursió als Miradors de S'Arxiduc, anaren prou bé. Els dia no acompanyà massa als excursionistes, perquè va ploure i, en lloc de fer la part llarga i nedar a Na Foradada, varen haver de conformar-se amb la curta de "Ses Ermites Velles". Des d'aquí donam les gràcies a Miquel Rayó per transformar-nos en infants durant una hora a la Festa del Llibre i a Miquel Ripoll perquè ens mostrà uns racons meravellosos del seu poble, a la costa de Valldemossa.

En Miquel Rayó alegrant nins i grans el dia del llibre.

Per dia dia 15 de juliol hem preparat, com és costum, aquests darrers anys, una excursió en barca, per anar morenos" a les Festes de Sant Jaume. Enguany tenim llogada una barca a Cala Ratjada que ens durà a fer un recorregut per les cales verges del terme d'Artà. Visitarem Cala Agulla, Cala Mesquida, Torta, Matzocs, Cala Font Salada, S'Arenalet des Verger, Cala Fosca i, voltant el Cap Ferrutx, desembarcarem per dinar de pa-taleca a Es Caló. La cabuda màxima és de 150 places i el preu 1800 ₧ (autocar + barca). Recordau que l'any passat hi va haver gent que quedà en terra; per tant, apunteu-vos abans de dia 7 de juliol (dissabte) a Catalina Martorell (665261) o Jerònia Cañellas (665249).

Una "gernació" a menjar paella a Son Seguí.

ACTIVITATS DEL MES DE JUNY.

Excursió a Cala En Gossalba, dia 17. Sortida a les 9 de Sa Plaça. Apuntau-vos, com sempre, als telèfons abans esmentats.

Enguany repetim aquesta excursió, que férem ara farà un any, perquè ens va agradar molt i també per donar l'oportunitat a aquells que no hi pogueren venir a contemplar la cala més fantàstica de Mallorca.

Aquesta és una excursió pels amants de la mar, la tranquil·litat i contemplar paisatges verjos. És curteta, són 25 minuts d'anada i 30 de tornada, res, una passejadeta.

Projecció de diapositives a càrrec de Coloma Julià sobre el Sahara i el Front Polisari, divendres dia 22 a les 22 hores. Segurament ens servirà per estrenar el nou local.

Perquè, i aquesta és una bona notícia, tornam a disposar de local social. Es tracta d'un local molt ben emplaçat, al carrer del Bisbe. Segur que és una notícia que agradarà als socis. Aprofitam per donar les gràcies als propietaris.

Els excursionistes de Valldemossa aixoplugats a Can Costa.

PREMIS CASTELLITX "90"

Vos oferim els treballs guanyadors en el passat Certamen Literari de Castellitx. El primer correspon a la "Rosa d'Or de La Pau" de Poesia, el segon és el premi de Narració i el tercer de Poesia Popular (Glosat).

Agraïm a la Comissió Organitzadora del Certamen l'atenció que han tengut amb nosaltres en permetre'ns reproduir aquests treballs.

A QUI NO POT FRUIR LA LLIBERTAT

(Recordant Nelson Mandela)

... i la veritat us farà lliures.

Joan 8,32.

No trobaràs destí, petita alosa,
 ni s'obriran les reixes de l'albada;
 no calen les paraules, deixa blanc
 el paper i que el vent porti ventura.
 No s'encendran els ulls, Nelson Mandela,
 de les presons ni es trencaran els límits
 per on neixen camins de margarides.
 Per què tanta frontera, tanta tanca,
 tantes parets als cossos que desitgen?
 Per què detures, núvol, la mirada;
 per què tant de color limita formes;
 per què escaires, raó, tantes imatges
 i encerclen tantes mans la veu de l'aigua?
 No hi ha més por a l'horitzó dels llavis,
 ni enceses les vidalbes els coloms
 allunyen fugitius per timorats
 celatges. No fitoreu més els ulls
 que és infinit l'encís que al fons espillen,
 ni de músties flors treneu calçades
 que portin fins a cims esbalandrats.

Escolta aquestes paraules, Mandela,
 com una veu -un tro- sempre insistent,
 grill amorós incansable de nits.
 ¿Quin somniar ens pot fer tan persistents,
 quina raó engrillona nostres ànsies?
 A voltes pens, amor, si tu seràs,
 definitiva i dura, la frontera
 sagnant i venturosa que desig.

RAMON DE BINIATRÓ
 (MIQUEL OLIVER BAUÇÀ)

AQUÍ TENS LA BARCELLA. JORDI. ASSEU-T'HI

Feia una vintena d'anys, més o manco, que aquell tros de bossot de Borbó anomenat Felip V, aconsellat per tota una colla de gent de molt altes mires, mal lletats tots ells plegats, deia, Déu meu, havien decidit manar, ordenar, decretar, ai!, que Catalunya, Mallorca i tot Crist qui alena fossin des d'aquell dia i per a sempre més una reial finca castellana.

Bé. Això passa, sovint. Qualcú et diu: "Tot lo meu és meu, i tot lo teu, també és meu...!". I, au, has de callar. Cops pels morros. Bots a la lluna. I, ja ho tens compost, Jordi, arà ja t'hi pots bolcar.

Bé, val més callar, que no és per aquí per on va el que us volia contar.

Deia, com provava de fer-vos avinent, aleshores, aquell temps, aquí, a la Reial Vila de Sineu, la meva petita pàtria enmig de La Plana, s'hi donaren uns fets que, per simptomàtics a bastament del nostre posat, fesomia i tarannà, crec que són ben contadors.

Em diuen Jordi Gelabert i Fontcuberta i som el Saig de la vila des de jovençà ferm, o sia, ja fa molts d'anys, tuadell! Ha plogut moltes vegades des de que em posaren la casaca amb ribets daurats, em donaren aquesta espasa curta amb més osques que un xorrac i el cornetí, mèèèèc!, de fer crides.

Un matí malaltís de novembre, plou-no-plou, després d'haver ben berenat de xulla torrada, camaiot i una bona tíbola de vi de rapa a la foganya del celler de Ca'n Font, defora feia un fred que removia les sedes, m'escometé en Joan Fiol, aquell ximplet llepaculs del Batle, ben enmig de la Plaça Major. Havia corregut, ell, i no podia tornar alè. Així com pogué em féu entendre que el Batle volia parlar amb mi tot-d'una. Però tot-d'una, eh!

Pensau, jo, daixo-daixo, peu rossec, doncs, ja són molts d'anys de fer de puta per no haver après a remenar el cul, sí, em vaig acostar a l'Ajuntament, tira-tira, un peu davant l'altre però sense gaire presses. Hi vaig trobar el Batle i tots els Jurats reunits i amb unes caaaares! Semblava que no havien menjat calent feia vuit dies.

Ja s'ha calat foc a part o banda, vaig pensar, jo.

Però no. Res no cremava. Resultava que, a La Sala, s'havia rebut un escrit amb el segell del Virrei, en el qual es manava al Batle de Sineu que, amb caràcter de màxima urgència, fes arribar a Ciutat, i concretament a la presència del dit Virrei, la "Barcella de bronze de Lo Alt Rei En Jaume II", a fi i efectes de comprovar que la capacitat de la mateixa coincidia amb exactitud amb la d'un parell que se

n'havien fetes per enviar-les a diversos pobles de la Part Forana. I que, les coses, quan estan ben fetes, hi estan, i foris.

L'esglai generalitzat venia de que ni el Batle ni cap Jurat ni un tenien la més llunyana idea de la barcella en qüestió, i molt manco d'allà on podria esser, evidentment.

El dit brunzent i fitorador del senyor Batle m'apuntà al pit amb tanta força que quasi em foradà el gipó. Tres botons de llautó se n'anaren a porgar fums...

- "I vós, Saig, tampoc heu sentit a dir res mai d'una barcella de bronze així i així, amb l'escut de la Casa Reial d'Aragó a un costat, i el de la Prima sineuera a l'altre? Eh? L'heu vista a part o banda, qualche pic? Eh?"

I jo, així, en fred, mirau, idò no, de tot-d'una. Redéu quines cabòries! Oh, quina gent! Però, després d'un instant...

- "Ara que ho deis, Senyor Batle, em sembla que sí que en tenc una de vista de barcella..., em pareix que aquí dalt, a la sala condemnada que en deim, allà on hi arraconam tot allò que no serveix per res, i no pot cremar a la foganya..."

- "Uep! Ja m'hi feis content! Això és un home! Apa, duis-la aquí a l'acte. Venga! Que no m'heu sentit? Que faceu via vos he dit...!"

- "Sí, Senyor Batle."

I pensau si em vaig posar a córrer, jo. Poc a poc i bona lletra, vaig anar a cercar l'escala de gat i vaig pujar a les golfes. I sí, efectivament, la barcella, el llamp de barcella, hi era, su-allà. Les òlibes hi havien niuat dedins. Sí, sí, el que senti: les òlibes hi havien fet el niu, dins la barcella. Manco mal que ja n'era buida de butzetes, ella. Ja us podeu imaginar com estava. Quin rosaaaari...! Plena de pols i oliosos excrements d'olibassa pertot arreu. Uns regalims com caramells de sucre cremat... La vaig davallar com vaig poder a la Sala de Plenaris. Re-cent-llamps com pesava! I quan em veren arribar, va parèixer

que la caixa del pit, la còrpora, se'ls eixamplava una miqueta a tots plegats.

- "Voleu dir que això, és això...?"

- "I jo què sé! M'heu demanat una barcella de bronze i jo vos duc una barcella de bronze... O no ho és, això, una barcella?"

Idò, sí, va donar-se el cas que sí que ho era aquella, la "Barcella de Lo Alt Rei En Jaume II". Ningú ho hagués dit, però. El Batle, que sabia prou que a mi no em podia manar segons què ni de quina manera, i menys davant la gent, en mancaria d'altre, fotre, que jo som una autoritat, també, uh!, va fer-me cridar el seu criat, en Joanetxo Fiol, i li féu parar una tauleta de fusta negra amb un domàs vermell, li va fer donar fregall i lleixiu per tot arreu a la barcella, i, au, el gran tresor damunt la taula, presidint el Plenari com si fos l'Altíssim.

Llavors..., uh, llavors...! Començaren a discutir, i discutir... Va davallar Sant Pere, Sant Pau, el Tractat d'Utrecht, el Comte-Duc d'Olivares, i tota la borbonja... Semblava que qui manco en sabia, més en deia... Inclús un dels Jurats, més curt de gambals que la mitjana dels demés i més dolent que els fems de colom, proposà armar una milícia i fer front al Virrei...! Bé, ja ho sabeu, sempre n'hi ha un que pixa fora del test a totes les reunions.

Després d'un estira i amolla, llarg, molt llarg, en primera instància es va decidir que no, que d'això d'enviar l'estimada i mai a bastament ben ponderada barcella, que no, de cap manera, que res de res. I ja ho veurem on s'ajaurà, en Gelat!

Rallaren gairebé més de tres hores, fins que un, que semblava il·luminat per l'Esperit Sant, va trobar que s'havien de fer dur dinar, la qual cosa va ser decidida a l'acte i per unanimitat absoluta. No hi va haver cap dissident ni un.

Dinaren -dinàrem, que jo també hi vaig arrambar les barres, fotre, enfortat!- de fideus de llebre amb cogomes a luf i fritassa de porquim. Ens ho serviren allà mateix, a la Sala de

Plenaris; per no perdre temps, deien, imagina't.

Després d'haver dinat, esquit d'aiguardent, i ells continuaren la greu-ment seriosa conversa. Ara, panxa plena, va ser més bo de fer arribar a acords puntuals i factibles. Batle i Jurats

decidiren per pràctica unanimitat -i dic "pràctica" perquè mestre Tomeu Ferriol, com sempre en haver dinat, dormia com una rabassa i donaren el seu vot per afirmatiu-, deia, acordaren:

-Que l'endemà mateix, amb el caruatge bo i amb na "Ruca" i na "Grisa", les dues mules més ràpides, els Jurats Aleix Ferrer i Antoni Gili portarien la barcella a Ciutat.

-Que la durien en tot moment ansa per ansa.

-Que no la deixarien de mans en cap situació ni una.

-Que en el termini de temps més curt possible tornarien a la Vila de Sineu amb la dita barcella, ja ho hem dit: ansa per ansa.

-Que no provassin de tornar sense ella.

-Que, si de cas es torbaven massa a tornar, dins un temps prudencial,

serien perseguits i castigats amb molta severitat.

-Que així es manava, així es signava, i així es faria."

I així es féu.

El poble, havent recuperat la memòria de la barcella perquè gent externa ens ho havia refregat pels morros, recuperà de facto la "Barcella de Lo Alt Rei En Jaume II". Les òlibes restaren sense tan luxós niu. A mi, em feren anar i venir tot lo sant matí i bona part de l'horabaixa. A ca un llamp la timba de truc de la taverna de l'Hostal Vell. I, tira, aquí tens la barcella, Jordi. Asseu-t'hi, si et ve de gust.

Què és de ver, eh?, que és per demés, no sabem apreciar el que tenim fins que els de fora casa ens ho festegen.

Sempre ho he dit, jo, això.

*Jordi Gelabert i Fontcuberta
Saig de Sineu
Hivern 1741.*

BIEL FLORIT FERRER

QUATRE DÈCIMES DE GLOSA

I

Al roser de sa glosada
un altre pic li ha florit,
amb renovat esperit,
una rosa ja oblidada;
una rosa anomenada
de la Pau de Castellitx
que ha encès a dins mi es desig
de copsar sa seva flaire
i al meu jardí de cantaire
bé la voldria al bell mig.

II

Per tal d'assolir sa rosa
de la Pau, que és sa millor,
m'he volgut fer glosador
i engirgolar una glosa.
Si de cas, per qualque cosa
es glosat me sortís tort
i no guanyàs, per dissort,
es premi que m'encativa,
ja sé que sol esser aspriva
moltes vegades sa sort.

III

Mes jo tenc per cosa certa
 que sa sort s'ha de cercar
 i sols en participar
 li deixam sa porta oberta,
 i si, a més, se desperta
 sa musa des meu costat
 i m'inspira un bon glosat
 que quasi surti perfecte,
 sé que farà bon efecte
 en es membres des jurat.

IV

I si no duc sa corona
 de sa glòria, i es llorer,
 he de tornar l'any que ve
 amb una glosa rodona;
 no és esperar massa estona
 si enguany es premi no cau.
 I a Vós, Verge de la Pau,
 amb tot es cor vos diria
 que ja es guanyador seria
 des premi, si me mirau.

RAFEL BORDOY

Tel. 66 38 09-111

I seguim -i seguirem- amb els sopars de quintos. Aquesta vegada vos presentam els nascuts l'any 49. N'hi ha una bona colla, i ens asseguraren que s'ho varen passar d'allò millor. Segur que repetiran.

Comptesa de Castellitx

RONDALLA

(imitació de poesia popular)

DEDICADA ALS ALUMNES DEL PATRONAT OBRER

Castellitx era Eucària
poblada de mallorquins
hereters del Rei en Jaume
en nom de Deu-Jesucrist;
y, diu que una joveneta
bella com un nard florit,
(pero, sens pare ni mare
ni llar que li das abrig.)
Sols al sostre sa madrastra
la me dexava dormir;...

Un creuat, com la va veure.
d'amor ne quedá rendit,
y, tantost com va casarlos
el Rector de Castellitx,
a s'esposa, l'espòs deia:
—Jo t'hauré de dexá aquí.
pues m'en som daná a la guerra,
ahont teng mon compromís;
tu haurás la meua soldada
perque't pugues mantenir;
guar-te en pau la santa Verge
patrona de Castellitx!
y a mi'm deix torná a Mallorca
y de ton amor gaudir
després d'haver, de ses aigues,
tots los moros esvaits!

* * *

Al cap de mitx any tornava
a Mallorca, 'l bon marit,
y deia, trucant la porta:
—Mia'sposa, vina a obrir!
La madrastra responia:
—Vostra'sposa no es aquí,
que es exida a portar aigua
per rentarse uns faldallins,
y manca, senyor, de casa
desde abans del sol exir.

Amb axò ja guaytava ella
del finestral a l'empit,
y a son bon espòs li deya:
—A Deu gràcies! ¿D'ont veniu?
—Venc de batrer els corsaris.
després que'm van redimir
els frares redemptoristes,
de la presó de Tunís.
Mitx any he viscut esclau
pues que vaig esser trahit
per un renegat nauyer,
riberes de Santagní;

Valgam que al Rey de Mallorca,
per mar, he pogut servir
y que, de la Moreria,
la sort m'en fé fugitiu;
y ara he portat rescatada
la *Verge de degotis*
que dins el foc ennegriren
els infecls sarrahins
y, sacrilegs! mutilaren
el seu *Infantó* diví.

Per axò'l Rei de Mallorca,
mostrantse de mi agrahit,
volgué nomenarme compte
del Rafal de Castellitx;
y jo vull deixar l'imatje
a s'esgleya y sos vesins
per recort y presentaya
dels cristians bons captius
Y a més: per devota mostra
de lo molt que vos estim,
m'esposa, bella orfaneta,
maca com un nard florit:
vos dug un collar de perles
enfilades amb rubins,
y una saya, y una percinta
de seda, de blau turquí,
y una bossa llimosnera
y, broidats, uns escarpins...

Tot axò perque heu siguda
feèl al vostro marit,
—Malpensada es tal exida,
mentres campi un sarrahi
per les costes de Mallorca
y als entorns de Castellitx...
—Digaumé: d'ont porta l'aigua?
—Del ajujup dels bells captius.
—¡Oh la malvada madrastra,
quin cor teniu tan ruhi!

Jo m'en vaig a reconduirla,
que de vos ja no m'en fiy,
trescaré de nit y dia,
cercaré de dia y nit,
per les coves y les platjes
ont se crien veis-marins,
per poblats y per deserts,
en que sàpia morirhi.—

Y ja ençellava el cavall
frissant, llavent, de partir...
dementres que la traidora
s'el mirava ab fals sonris,.....
Y, captant almoyna, deia;
su-llá-prop, un pelegrí:
—¡Ay! l'esposa virtuosa,
la del cor caritatiu;
Ay! la jove llimosnera
lluna d'or de Castellitx!

Com l'escolta el cavaller,
tot rebent, axí li diu:
—Germanet: ¿no me sabriau,
(axí Deu vos aussiliy)
darme noves delitoses
de l'esposa per qui visc?
—Com una monja claustrada
esperava'l seu marit,
tot plorant de nit y dia
lo seu cor anyoradís.
—Germanet, y no'm sabriau
(axí Deu vos assiliy)
dirme, en veritat, m'esposa
si, per cas, corre perill?
—Bon senyor: ¿la piuladiça
de velzies, no sentiú
revoltant tota sburbada
y siulant dins Castellitx?
<la madrastra vil mentia...
Bona'sposa: obriu! obriu!>
y haveu fet moltes llimosnes
als vellets bons pelegrins,
y heu suferit amb paciència
els desaires més ruius,
encomenantme a la Verge
de la Pau de Castellitx;...
Per axò sereu comptesa,
y axí Deu nos aussiliy!

25 Juliol 1915.

Aquest romanç l'hem trobat a un aplec titulat "Glosa i prosa" d'en Bartomeu Ferrà, autor conegut sobretot per les seves comèdies costumistes que assoliren un gran èxit. El vos reproduïm tal com va ser publicat, amb una ortografia caòtica. Té per a nosaltres l'encant de teixir una llegenda romàntica localitzada a l'alqueria de Castellitx.

LES NOSTRES POSSESSIONS

avui : **S'Arboçar**

Etimològicament deriva aquest topònim de la paraula arboç amb el sufix -ar, que vol significar "camp poblat d'arboçeres"; que avui dia ha perdut el seu sentit perquè fa molts anys que per aquelles contrades no hi creix aquest arbust de la família de les ericàcies.

Està situada aquesta petita possessió als confins del quarter III i va tenir el seu origen quan es dugueren a terme els darrers establiments de terres a Punxuat (1836-1837), que afectaren a la que avui coneixem com Sa Comuna Nova, llindant amb Son Gual i Marina Vell, terres que eren les més allunyades de les cases de la possessió-mare, és a dir Punxuat.

L'extensió actual de s'Arboçar és de 8'5 quarterades, meitat garriga, meitat conredís, i confronta a tramuntana i ponent amb Can Cantonero, que frega el terme de Ciutat per Son Gual, i també amb terres de Can Rosseió; a llevant amb altres del Biel Majoral, vora el portell d'accés, i la resta ja són establits "poblats de xalets" o segones residències que tant abunden devers Sa Comuna.

Segons fonts orals, des que s'Arboçar fou establert, sempre ha estat propietat de la mateixa família. Ja ben entrat el segle actual sabem que era propietat de l'amo'n Guillem Bibiloni Oliver, que a la seva mort deixà la

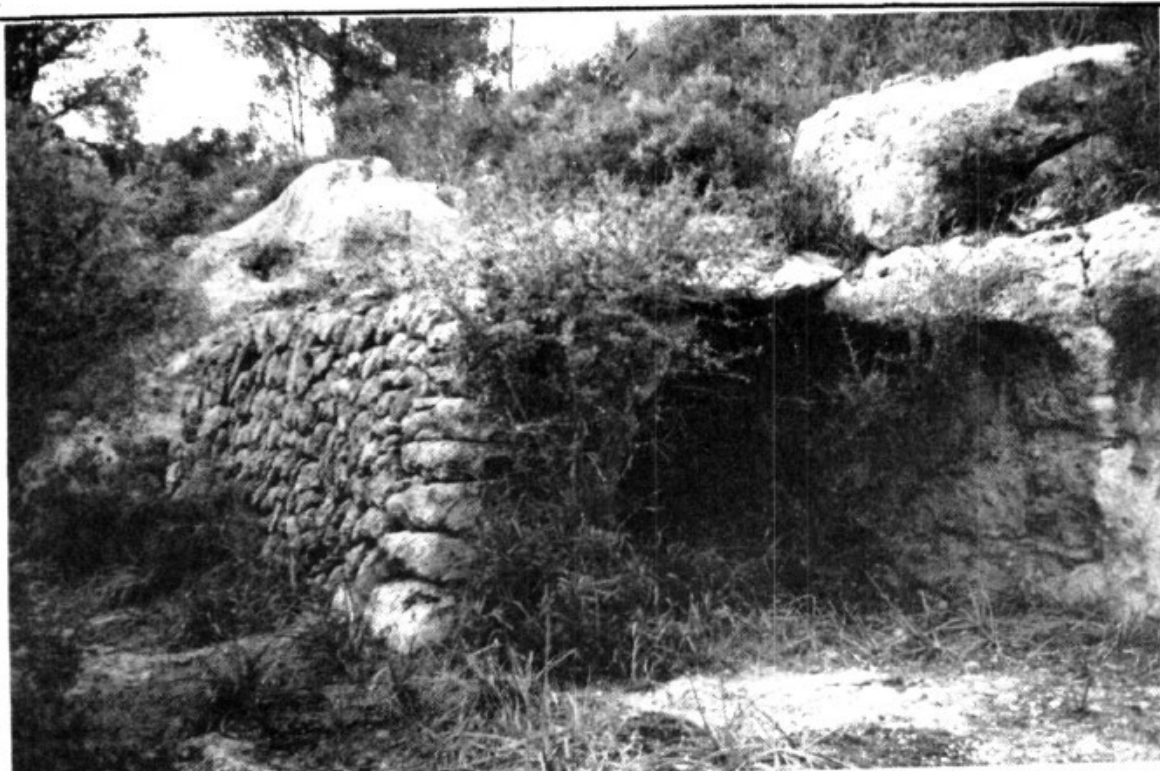

possessió al seu fill Joan Bibiloni Ribes que morí fa només dotze anys, deixant també hereu el seu fill i propietari actual, Guillem Bibiloni Capella. L'amo'n Guillem, malgrat els seus 81 anys d'edat, ens volgué acompanyar per mostrar-nos les cases i ens contà moltes anècdotes de quan vivien allà; però no en guarda massa bons records i pensa que, prest o tard, el destí de la possessió serà acabar en mans de qualche estranger capritxós que la vulgui restaurar.

Les cases, tant interiorment com exteriorment, són d'una extremada rusticitat i estan situades a un lateral del comellar que rost avall conflueix al Pla de Sant Jordi. De fet tot el conredís de la possessió està format per marjades que remunten l'esmentat comellar, a banda i banda de les dues vessants. Segurament deu esser una de les cases més originals del nostre poble per la seva, diguem-ne, estructuració exterior, ja que estan situades prop de la part baixa del coster. Adossada al seu frontis (vegeu fotos) una

escala, en part excavada a la roca, puja al nivell de la cisterna i a l'accés, a peu pla, del sostre de palla. Però és que part damunt d'aquesta cisterna encara hi ha l'era de batre que li serveix també de cap-rec per a omplir-la d'aigua. Aquesta era tenia l'inconvenient que moltes vegades havien de deixar les messes a mig batre, degut al canvi d'orientació del vent, que necessàriament havia de seguir l'orientació mestral-xaloc, per esser més profitós dins aquell comellar. Prop d'aquesta era hi ha l'antiga caseta del sequer que fou construïda tancant tot just un lateral d'una semi-cova que l'erosió havia buidat dins la roca (vegeu fotografies). A un lateral de la petita esplanada de davant de les cases, hi ha també una altra cova, utilitzada altré temps com estable. Al seu costat baix hi ha unes piques per abeurar el bestiar que s'alimentaven per una siquiola provinent en fort pendís de la cisterna. Adossat a les cases i a l'altre costat de la clastra hi ha una portassa coberta amb volta de canó, el vell forn de coure pa i les

solls de porcs, tot avui en desús i envaït per l'abandó. Darrera aquestes dependències i envoltant les cases fins al fons del coster, s'estenen les figueres de moro que servien, una vegada moltes, per engreixar un parell de porcs per a vendre i un de propi per fer matances. També tenien un poc de bestiar i l'aviram normal de les petites possessions, com gallines,

indiots, ànneres... L'amo'n Guillem també ens contà que les terres de s'Arboçar no els bastaven per una economia de subsistència i havien de llogar conradís i pastures d'altri per arribar a mal viure. Per això fa uns deu anys i després de la mort de son pare, deixaren s'Arboçar per passar a Sa Serra fins fa uns dos anys, que habiten assíduament a la posada des Campet.

Topònims d'aqueixa possessió són: "Es Comellar Fondo", les terres de dins la Clotada que l'any 56 foren empeses per la torrentada; "Sa Raconada", vora el portell d'accés; "Sa Vela d'Alt", o sia la marjada de més amunt; "Sa Vela des Mig", "Sa Tanca de s'Era".. Totes aquestes marjades, si qualcú no hi posa remei, quedaran en poc temps altre cop envaïdes per la garriga, que, fa quasi 150 anys, va esser fatigosament transformada en conredís pels avantpassats de l'amo'n Guillem de s'Arboçar.

Ens volem despedir d'aquest humil possessió amb una bella estrofa d'una glosa, variant d'una altra que figura al Cançoner Popular del Pare Ginard, que diu així:

L'amo vell de s'Arboçar
encara té bona vista;
sap fer oli de llentrisca
que és molt bo p'es llum cremar.

Text i fotografies:

MIQUEL SASTRE "FIOLET"

Fe d'errades: a ES SAIG num.110 del mes de febrer d'enguany dedicat a la possessió de Castellitx de la Pau, allà on diu "D. Joanot Anglada tenia estimada la seva part -avui den Barra d'Or", ha de dir "avui de la Pau"; "i per l'altra part D. Antoni Pujol - de la Pau-" ha de dir, "avui den Barra d'Or". És a dir que els propietaris estan intercanviats.

EPILEG: aquesta sèrie d'articles mensuals que des de fa més de tres anys veníem dedicant a les possessions algaidines, la donam per finalitzada amb el present article de s'Arboçar, que serveix com a representació de les més petites que, per la seva extensió, no hi podien tenir cabuda. Voldríem agrair des d'aquestes planes les facilitats i esperit de col.laboració que desinteressadament hem trobat a la pràctica majoria de propietaris, estadants, antics amos i gent anònima que per diferents causes sabien notícies o anècdotes que ens podien interessar. Voldríem donar les gràcies en especial per les informacions rebudes de D Antoni Puente i de Mossèn Antoni Gili, que en diverses ocasions han resultat molt valuoses; així com les den Bernat Servera, que ens va ajudar a les possessions de la comarca de Pina.

Sabem, perquè n'hem sentit comentaris, que hagués pogut esser un treball més rigorós, d'un nivell diguem-ne científic; però, perquè fos així, s'havia

de donar la circumstància que ho dugués a terme un equip més preparat i amb més experiència. Cal tenir en compte, i no és disculpa, que la idea em va venir "imposada", no per iniciativa pròpia. Hi ha gent que trobarà que hi manca tal o qual possessió; o que potser n'hi sobra qualcuna. La veritat és que de la llista primitiva de 33 possessions (s'ha allargada en 10 més) únicament n'hi falta una -Cas Brau-, i la causa que no sortís publicada és aliena a la nostra voluntat. Per altra banda, l'ordre en què han estat publicades és totalment impensat i accidental, perquè en haguérem d'adaptar a les circumstàncies del moment.

Ja només ens queda agrair la concessió del premi de Premsa Forana, que ens fou lliurat fa quasi dos anys per aquesta sèrie d'articles -serví més que res d'estímul-, i donar finalment les gràcies als lectors que han tengut l'amabilitat de seguir-nos fins aquí. Res més.

MIQUEL SASTRE "FIOLET"

TITOIETA RÀDIO, FA FESTA!

El passat dia 9 de maig, Titoieta Ràdio va complir el seu 3er. aniversari. Efectivament, era el dissabte 9 de maig de 1987 quan des d'un improvisat estudi del carrer des Campet sortien a l'aire les primeres emissions de Titoieta Ràdio. De llavors ençà, moltes coses han canviat. Ara mateix, Titoieta Ràdio es troba instal·lada a l'Ajuntament d'Algaida, a l'espera de la seva possible legalització com emissora municipal. Fet que, segons pareix, serà possible després de l'aprovació per les Corts Generals de la llei que regularitzi aquest tipus d'emissores.

Per celebrar el 3er. aniversari de la creació i funcionament de Titoieta Ràdio, s'han organitzat durant aquests dies una sèrie de celebracions i programes especials que conclouran el pròxim 30 de juny amb un especial final de festa.

Recordem ara quins han estat els actes festius:

El dissabte dia 5 de maig, el progra-

ma "Temps de Cinema" va organitzar una taula rodona sobre els mitjans de comunicació a les Illes. En aquest debat hi participaren: Caterina Garcies (Cap d'informatius de RNEALIB), Lina Pons (presentadora de TVE Balears), Pere Salas (coordinador informatius Titoieta Ràdio), Biel Mesquida (cap de mitjans de comunicació de UIB) i Calafat (director canal Son Sardina de TV); va actuar com a moderador el presentador i director del programa Arnau Pascual.

El mateix dia, "Fer Dissabte", el programa magazine més veterà de l'emissora, va complir també els seus primers tres anys d'existència. Més de 110 programes emesos dissabte darrera dissabte.

Celebrarem l'aniversari de forma molt familiar amb un programa especial al qual convidarem tots els col·laboradors que de llavors fins ara han participat en el programa. Tancarem la festa amb un monumental pastís -com una placa de toros- al·legòric

Un moment de l'emissió del programa especial "Temps de Cinema" amb la presència de Caterina Garcies, Lina Pons, Biel Mesquida...

"Fer dissabte". Aquest és el programa degà de l'emissora. El programa va acabar amb un pastís-aniversari.

dels tres anys del programa. El pastís va esser un obsequi del Forn Can Salem. Moltes gràcies als germans Oliver.

I no acaben aquí les celebracions. El proper dissabte 30 de juny estau convidats a participar al darrer acte d'aniversari.

Efectivament, s'està preparant de forma molt especial la segona edició del sopar-concurs de plats preparats i a punt de menjar, que tant d'èxit va tenir l'any passat.

A més enguany, per acabar de completar la vetllada, s'han previst actuacions musicals que a l'hora de redactar aquesta informació encara no vos podem avançar.

Ja ho sabeu: dissabte 30 de juny, Titoieta fa festa!

Lloc: Carrer del Rei.

Hora: les 21'45.

Veniu tots a participar-hi.

II Sopar concurs de receptes preparades a punt de menjar.

Dissabte 30 de juny, 21'45 h
Carrer del rei, Algaida

Pre-inscripció fins dia 23 de Juny, Tel. 66 50 47

Vetllada musical
Titoieta fa festa!"-3 anys de ràdio

TITOIETA ràdio, emissora municipal d'Algaida-107.5 F.M.

P I N A

La pols ha rellevat la humitat, el sol als núvols, la calor al fred, el color groc al verd dels sembrats i sementers, les segadores a les sembradores i arades, les bales de vessó als sembrats drets, les fulles de les figueres a les branques nues, les cireres i albercocs a les flors, la suor a l'enredament, les espatlles nues als gerseis, l'aigua fresca al cafè amb llet calent, la claror a la nit llarga, la fresca agradable dels matins a les gelades, les portes obertes a les xemeneies i calefactores, els pàmpols i sarments verds als ceps secs i adormits de l'hivern, els exàmens a les classes. Estam a la part de la primavera més propera a l'estiu i vet aquí el canvi sofert per l'entorn vegetal i animal; any rera any, té lloc aquesta meravella que no per repetida deixa de provocar la nostra admiració

El poble segueix assentat al mateix lloc: carrers, plaça, cases; les persones no, unes vénen, altres se'n van, altres rodolen per aquests carrers. Podem dir que igual que la natura les persones també tenen la seva primavera, homes i dones que ja han estat oblidats i que tal vegada tantes coses feren pel poble. Altres que per ventura no feren coses espectaculars pel poble, emperò sembraren una germanor, una amistat, una disponibilitat, un no sebre dir que no a res que els demanaren, un sempre estar disposats a fer un favor al seu veïnat, a donar la mà als més necessitats del poble. Són persones -unes mortes, altres vives- que amb el seu estar dins Pina han fet aquest poble que ara tenim. No som nosaltres, els qui ara hi habitam o hi venim o ens hi sentim pineros, els que som Pina, és qualque cosa més. El passat ha estat i és molt més important que el present, que només és un petit espai dins el temps de Pina; el present que tenim ha estat configurat pels qui abans trepijaren els nostres carrers i portals. No el podem esborrar ni prescindir d'ell, cosa que avui dins la societat actual amb una profunda crisi dels valors morals, ètics i de tota mena, pareix que molts volen actuar "per saltum", és a dir, pegar un bot i oblidar l'herència humana i material dels nostres avantpassats, sense tenir-la en compte, volem fer això i basta. Per tant vet aquí aquest petit homenatge que volem retre a tants i tants de pineros que s'ho tenen tan merescut i que és impossible anomenar i que lo més normal és que ningú se'n recordi pus d'ells. I volem reiterar aquelles paraules que no per esser sabudes o repetides tantes vegades tenen plena vigència i haurien de ser un lema: "Tot poble que honra els seus avantpassats, s'honra a ell mateix".

Els caçadors pareix que van un poc alçurats amb la limitació de captures per dia. Sempre hem sentit a dir que si en puc matar deu o vint, millor, tantmateix el que vendrà darrera ho farà. Crec que seria ben necessari canviar un poc aquesta manera de pensar tan egoista i que podem anomenar golafreria. Fent això el que és ben cert és que el que vendrà darrera no és vera que ho pugui fer perquè nosaltres ja hem mort la caça que dèiem que ell mataria; com veis, no feim altra cosa que el que deim que fan els altres i que criticam. El que hem de fer és canviar aquests hàbits erronis i que tantes vegades ens han dit que hem de fer, perquè si no som uns beneits. La beneitura és matar el màxim, perquè llavors ens queixam de que en haver caçat un mes ja no hi ha caça. Basta ja de tanta golafreria i beneitura, pensem un poc més amb el cap i no tant amb l'escopera a la mà.

Pareix que la temporada dels dinars per les pomeres no ha acabat com vos diguérem, sinó que ha retret amb més força. Hem sabut de fonts fidedignes que darrerament els menús han estat de lo més variat: peix en es forn, pollastres rostits, frit i porcella rostida, arròs de peix i calamars torrats. Ah!, emperò diuen que sempre hi ha enciam a voler per contrarestar la panxada. I ens digueren que inclús els han fet una glosa. I també que les xerrades després del dinar darrer han estat de lo més interessant, fins al punt que n'hi ha que diuen que ja han posat en marxa la coordinadora de què xerràvem en ES SAIG.

XESC OLIVEN

NOTES D'ART

"L'AVANTGUARDA DE L'ESCUPTURA CATALANA", Sa Llotja. Ciutat.

Un llibre obert per estudiar. Algunes obres, situant-les al seu moment, són molt importants.

FÈLIX GUTIÉRREZ, ALTAIR, Ciutat.

Pintura. Obres personals que mostren una visió, un tant esbiaixada, de formes per llegir amb calma.

"FLUX MEA" de ROBERT WATTS, Xavier Fiol, Ciutat.

Obra gràfica. Sèrie de gravats que representen escenes plenes de significats, en clau de metàfora.

BORJA DE PEDRO dóna un curs de gravat al MOLÍ D'EN XINA, Algaida.

Borja ofereix els seus coneixements en aquesta disciplina artística tan interessant com és el gravat. Una autèntica oportunitat per entrar en aquesta tècnica o ampliar informació.

NOUS ESPAIS CULTURALS.

Segueix l'apertura de locals destinats a fomentar l'art, la cultura o similar.

GRAVATS DE GOYA. Centre. Cultural "SA NOSTRA", Ciutat.

Malgrat que siguin molt coneguts, no perden cap atractiu. El senyor Goya i els seus gravats, que tants problemes li ocasionaren i ara tan admirats i aplaudits. El sorneguer, Goya, ja ho sabia i deixà en llurs obres quelcom d'invisible però intuïtiu de mneyspreu als "bajoques" de tots els temps.

RIBERA DRETA / RIBERA ESQUERRA (NO ÉS POLÍTICA).

Per damunt tot, o millor al marge, de la pintura encallada al segle passat i que segueix arribant a un ample sector de la societat, es defineixen dos conceptes molt diferenciats: el circuit internacional en mans de financers i polítics que imposen la seva llei i dicten modes, fabricant efímers mites. És el gran mercat, la inversió muntada en el dòlar; l'obra i el seu autor de cada vegada compten menys, són un simple instrument, els donen quatre duros, els deixen viure com petits burgesos, els compren un traje i una corbata, i, a vegades, els deixen que es creguin penis. Els altres que van per lliure no "funcionen", volen ser protagonistes i dir el que tenen ganas de dir, i això es paga. Molts sospiren pujar al tren de la "pela", encara que sigui per un plat de llençies. No som de pedra.

VATSARI

PREGUNTA: es un rose lo que la
 mata no me oportuna mas que
 que Q. V3 jero me farea que el
 Pujol para el que no me interon
 del todo, no obstante a mi duda
 manrey

para la
 de la -
 re verda
 de que la
 a por todos
 de las inquietu
 con un numero
 sencillos de la

KONZULTORYO
 GRAFOLOXICO

de due mult
 espirituales
 jero me luan
 mente conien
 ara de liron

el senti una pignu
 de de todo andriente
 de interon en la
 roden cont diana

Robert
 Calle

RESPOSTA:

LA LINEA DE PUNTA INDICA UNA BUENA PREDISPOSICION
 HACIA LA MELANCOLIA. LAS VOCALS ARIENTAS EN SU GRAMATICO
 PRIMARIO DEDUCEN INSECURIDAD Y TENDEN A LA AUTOMIA AD
 COMPETENTE. SI AL TIEMPO NO LE IMPIDEN SE LIBERAN SENTIDOS
 SEIS DE LA HARMONIA DE FRUSTINO GOMEZ-SANAMILLO, DIVISA
 VANDY Y ORO. ESTO QUERAN LOS DIETNOS TOMAS LAIO, EL GAYO Y
 JOSE DE ANIMATER. SOBRESALIENTE XOMY PUN. DOCTOR LELI.

NOTÍCIES D'ARXIU

POU DES CAMPET (ANY 1.788)

El document que avui comentam és de finals del segle XVIII i pensam que té poca cosa que explicar. Només vos cridarem l'atenció sobre dos detalls: per una part, ens demostra la utilitat que tenien aquests pous comuns i que el seu manteniment estava a càrrec dels mateixos veïnats que se n'aprofitaven; precisament el document tracta d'un problema en fer el repartiment de les despeses d'un adob.

També vos pot cridar l'atenció la llengua en què està redactat: està en castellà -i quin castellà!-, que és la llengua que comença a utilitzar-se en escrits del nostre Ajuntament a partir d'aquesta època; amb anterioritat, tots estan en català.

Magco. Sor. -Antonio Sallenchs i Miguel Garcias dizen que en la calle del Campet de esta Villa hay un pozo Común; y en años pasados por motivo de que en dicho posso no havia aygua, todos los Vecinos de dicha calle hizieron concordia; y hizieron trabajar i picar en dicho posso, y costeo cada uno en veinte sueldos; y en vista de que dicho pou se hallava indesentemente, y peligroso, de caher en el alguna persona, Muchacho y animales; los suplicantes han hecho fabricar en dicho posso un Cuello y Capilla que impide qualquier desgracia; y han pagado por lo importe de dicha obra sinco libras sinco sueldos; y hecho la cuenta corresponde pagar a cada uno de dichos vezinos quatro sueldos y ocho dineros; y de dichos vezinos solamente han pagado quinze vezinos y ahun hay ocho que no quieren pagar los 4 s. 8, y por esto piden sean condenados a dicho pago con todas costas, advirtiendole que ha quedado tres carretadas de piedras y un mitjà que se ha de vender-. Se responde por parte de Bartholome Verdera que pide copia de lo alegado, y quinze dias de tiempo. Algayda i Sepbre 20 de 1788.

Dia 17 d'octubre, gairebé un mes després, Bartomeu Verdera, en nom dels qui no volien pagar, exposa el següent:

...que no conviene el pago del gasto ocasionado para el cuello y capilla del posso de que se trata; porque las dos partes contrarias dixeron a Lorenzo Falconer y Antonio Ramonell otros de los vezinos de la mesma calle si querian pagar; y los dixeron que no; que si querian picar y anforder dicho Posso hasta hallar aygua bastante para todos los vezinos de dicha calle pagarian; pero por la capilla no porque no aprovecha nada; y para fabricar dicha capilla havia de ser con acuerdo de todos los vecinos de la calle; y ellos sin dezir nada a ninguno han fabricado dicha obra; que siempre se ha practicado que qualquier cosa se haya hecho en dicho posso se ha hecho a consentimiento de todos los vezinos de la calle; y por esto que pague dicha obra quien la ha mandado hazer; y que sean condenados con todas costas.

La resolució del batle va ser clara i concisa: Se condena a Bartholome Verdera y a los demas vezinos de dicha calle que no han pagado, al pago de los quatro sueldos y ocho dineros y quiscú pague las costas.

PERE MULET

ELS LECTORS ESCRIUEN

Som un grup d'algaidins i algaidines que volem manifestar el nostre desacord amb els actes que organitzaren les Forces Armades els dies 25, 26 i 27 de maig a Algaida.

Pensam que el que han invertit per fer actes com aquest ho podrien utilitzar per millorar les condicions psíquiques i físiques dels pobres desgraciats que no els queda més remei que fer el servei militar i així, per ventura, evitaríem la quantitat de morts que hi ha cada any als quarters.

Per altra part creim que el servei militar no hauria de ser obligatori perquè quina funció tenen els militars dins la societat? No en tenen cap, si de cas és una funció repressora, la de controlar-la. No juguen cap paper defensiu contra un enemic extern perquè no existeix. És completament fals, idò, que els militars treballin per a la pau.

Aquests actes han estat un muntatge i una manipulació. Lamentam profundament que s'hi hagi involucrat els al.lots de les escoles i la gent de la tercera edat; per això, ens oferim a explicar-nos la nostra actitud pacifista.

També lamentam haver contribuït en tota aquesta operació en contra de la nostra voluntat. D'on pensau que surten els doblers? Reivindicam el nostre dret a poder triar eliminar dels nostres impostos tot allò que el Pressupost General de l'Estat dedica a les Forces Armades. Volem que la Declaració de Renda contempli l'objecció fiscal.

Durant aquests dies, més que mai, ens hem sentit invadits. És el nostre desig que l'any que ve no li toqui a cap altre poble ni a ningú.

No volem militars ni volem guerres, volem pau.

Grup de persones per la Pau

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Gori Tous Coll. Va morir a Pina dia 4 d'abril als 75 anys,

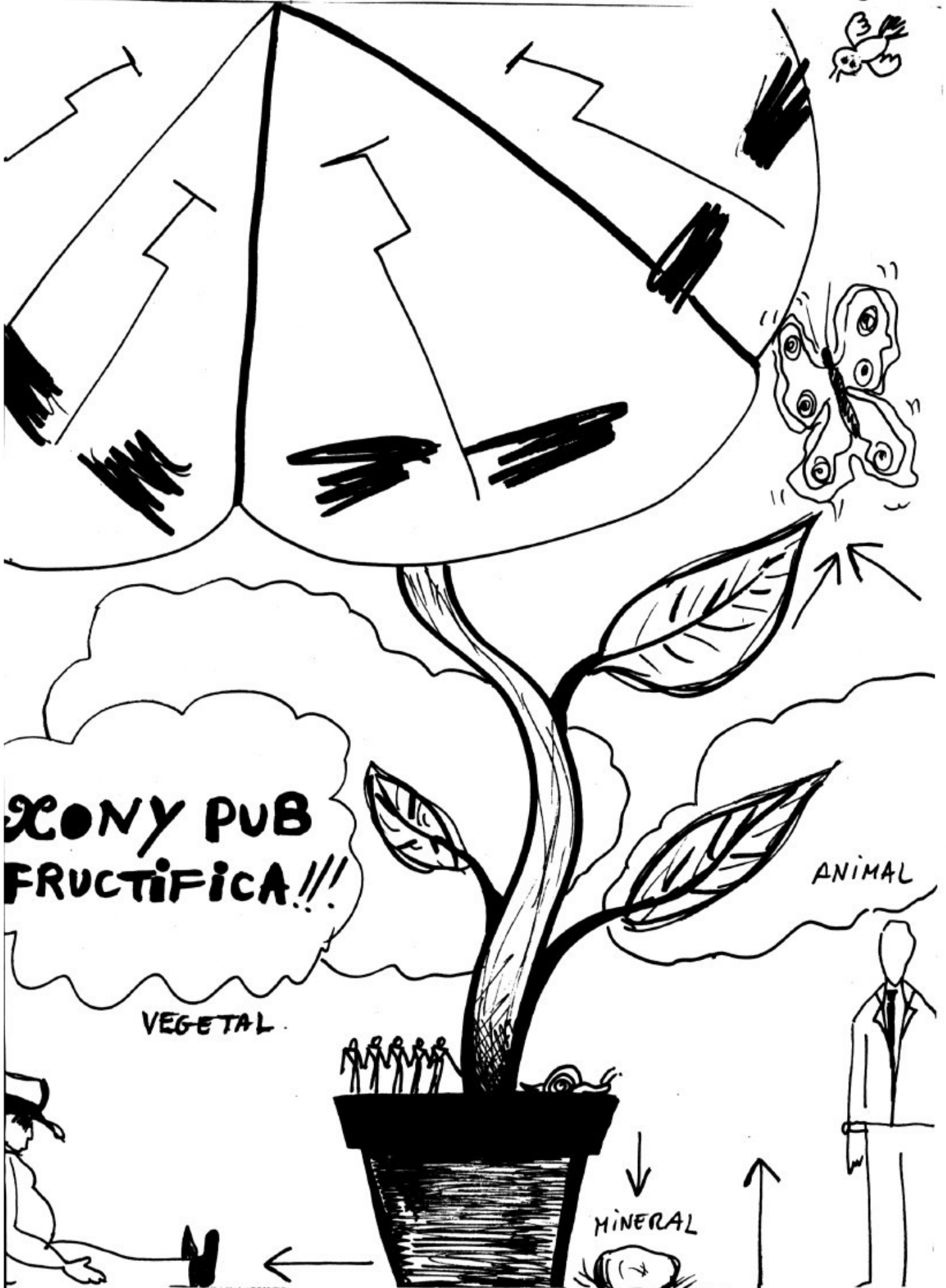
Joan Garau Company. Morí dia 29 d'abril a l'edat de 81 anys.

NAIXEMENTS

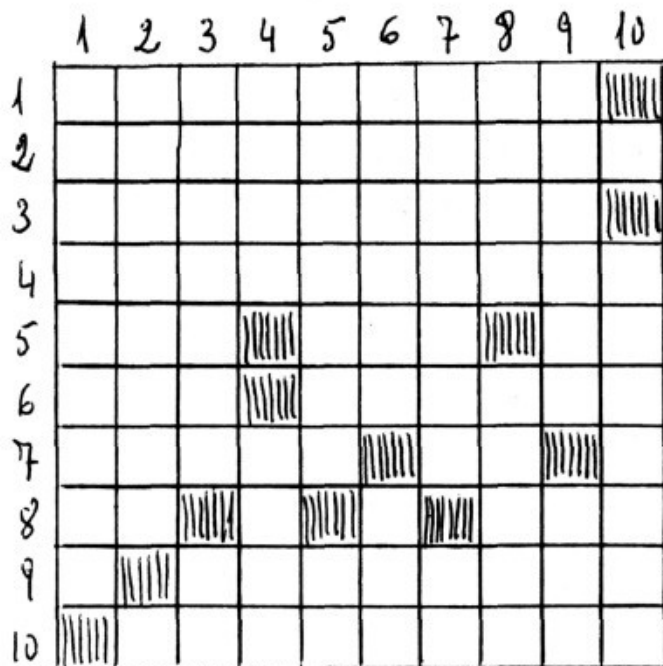
Macià Buades Rotger, fill de Josep i Antònia. Va néixer dia 28 de maig.

Antoni Sureda Ramis, fill de Bernat i Maciana. Va néixer dia 30 de maig.

PASSATEMPS

Horizontals: 1. Topònim d'Algaida. 2. Causaràs, provocaràs. 3. Justificar, provar, demostrar. 4. Ineptitud, nul·litat. 5. Contracció de "de en". Regatge, irrigació (al revés). Nota musical. 6. Gènere de formigues. Deturar, parar. 7. Dir oracions. Teixit connectiu dels animals vertebrats (al revés). Punt cardinal. 8. Afirmació (al revés). Trici. Sofre. Home comú (al revés). 9. Primera vocal. Tombarella. 10. Clarificar, depurar.

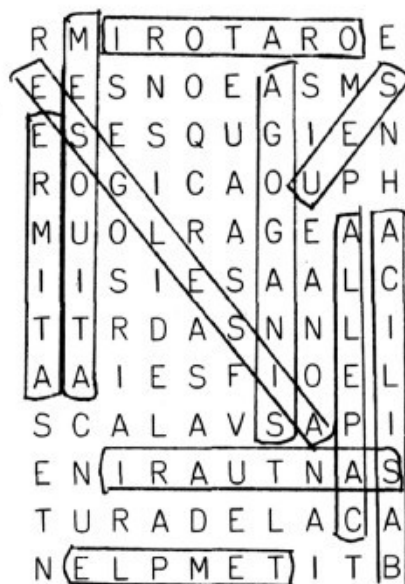
Verticals: 1. Obligatòria, associada, responsable. 2. Ocell de l'ordre dels passeriformes que arriba per aquest temps (plural). Fòsfor. 3. Netegin, purifiquin (al revés). Coure. 4. Fruit d'un arbre ben típic d'Algaida (al revés). Situació del que es troba sense feina. 5. Calmar, cedir. Cent un. 6. Nom d'home. Fulla de palmera (al revés). 7. Persona toixa, aturada o de maneres rústiques. Beguda que s'extreu del raïm. 8. Davant, endret, front. (al revés). Sol, pelat, sense acompanyament de res més. 9. Taulat mòbil que forma una plataforma. Òrgan dels animals voladors. 10. Sofre. Ventilador, renovar l'aire.

Les solucions als mots encreuats les trobareu a la pàgina 5.

GRANIREVNEE
MUDISGUSTAL
AIINTRANSDI
RALLESUFAEE
AGOALENCICS
CAFPPERAC
UQEIUETEEPA
NSGDENNICIN
SOAAMANJNTY
EARRDISSAAA
DADEGOLLARR

Sopa de lletres

Localitzau deu verbs que indiquen diverses formes de matar. Les lletres que vos sobrin vos permetran llegir un pensament, que no recordam de qui és.

Solució a la passada sopa de lletres: Eliminat els deu noms d'edificis religiosos, podeu llegir: "Res no és mesquí / ni cap hora és isarda / ni és fosca la ventura de la nit" (Joan Salvat-Papasseit).

Una Xerradeta.....acabament

globus, a diferència de les tubulars, que són llargueres. Va ser un músic italià, Giuseppe Donati, qui la va introduir a Europa durant el segle XIX i qui la va adaptar a l'escala musical europea. Va ser un instrument molt popular fins a principis del segle XX. A Mallorca, se sap que hi havia bandes d'ocarines a Esporles, Montuïri i Manacor. I es creu que se'n fabricaven a Palma, Pollença i Manacor. El model que jo faig, En Benet el va treure a partir d'una antiga, conservada al Museu de la Porciúncula; l'única modificació és que li hem afegit una anseta per poder passar-hi un cordell per penjar-la.

Una petita demostració de les possibilitats musicals de l'instrument, i després de la pràctica, la teoria:

-La tonalitat de les ocarines depèn del seu tamany: si són petites, el so és agut; quant més grossa, més greu és el so. A les bandes, hi havia ocarines de tots els tamanyes. Jo fabric els tres tamanyes intermedis, que tenen sonoritat adequada per esser tocades totes soles, sense cap acompanyament. La que jo faig té vuit forats, que permeten obtenir nou notes diferents, més els seus corresponents sostinguts: tapant mig forat, fas un so sostingut. L'ocarina es toca igual que la flauta dolça, té moltes possibilitats. Crec que aviat disposaré d'un mètode per aprendre música amb ocarina; el m'han ofert els de "Mozart", que és una tenda nova que s'ha obert a Palma.

El procés de fabricació és el propi de tot mètode artesà: lent, racional, fet a consciència, fet amb amor; l'important és el resultat final, no el temps.

-Utilitz fang vermell, per esser cuit a baixa temperatura, uns 950 graus; procedeix d'Esparreguera, un poble català de gran tradició en ceràmica popular. No puc emprar el fang mallorquí per la seva mala qualitat; té molta calç que, en rebentar després de ja cuita la peça, li fa una osca. El forn és de gas, de 750 litres de capacitat; a cada fornada, hi puc posar uns 300 o 400 gorrions i unes 50 ocarines.

Les faig amb motlo. Començ fent una placa de pasta amb el corró; és important que tenguí la gruixa adequada, sempre la mateixa, cosa que aplanant amb la mà és molt difícil d'aconseguir. Després pos la placa dins el motlo per estreta, és a dir pitjant amb el dit. Es fa el mateix amb l'altra meitat de la peça, i s'uneixen les dues parts amb la pasta d'aferrar, la barbotina, que és el mateix fang però més líquid. Una vegada retirats els motlos, s'ha d'eliminar el fang sobrant i empastar la peça perquè no es noti la línia d'unió de les dues parts. Finalment, s'ha de polir, primer amb una esponja humida i després amb el mànec d'una ganiveta.

És llarg de contar, i encara més de fer. Si ja vos heu cansat, ens disculpam Na Carme, les ocarines i jo. Si no, continuau llegint que així ajudau una feina que val la pena conservar.

-Una vegada feta la peça, comença el procés de foradar-la, que és molt important, bàsic. Primer, faig el forat per on surt l'aire; després, el forat per on bufar. Sobretot, en fer aquest segon, m'hi he de mirar molt; la sonoritat depèn en gran part del fet que aquest forat tenguí la forma adequada. Després de construir la nansa, faig els forats de les notes musicals; començ pel més petit i acab pel més gran. Ja només queda afinar l'ocarina, provar-la si sona bé, perquè quan s'eixuga a vegades els forats minven, i els he de fer més grans. I llesta per esser enforada.

Tot això per fer no-res. O tot, segons com es vulgui veure: un instrument de fang capaç de crear música. La seva delicada elaboració és l'eloqüent contrast amb l'estúpida pressa del món actual, que frissa per arribar enlloc.

Alguna cosa sí pot arribar: els sons poden esdevenir notes musicals. Na Carme s'ofereix a fer de franc, per a l'Obra Cultural, un curset per aprendre a tocar l'ocarina. En un poble de demostrada tradició musical com el nostre, esper que l'ofertament faci tec.

MIQUEL SERRA

UNA XERRADETA AMB...

na CARMÉ HERMOSO

-La veritat és que hem vingut a viure a Algaida per casualitat. Cercàvem una casa de poble amb corral, assolada, amb possibilitat d'instal·lar-hi el taller. Aquesta la trobarem gràcies a En Magí del bar Sa Plaça. I hi estam molt bé. Ens agrada molt viure a Algaida; abans vivíem a Santa Maria, però aquí la gent és més acollidora, més amable, no tan freda...

Qui així s'expressa és Na Carmé Hermoso, la protagonista de l'entrevista d'aquest mes. Ella i N'Elisenda -i la moixa "Sirga", i el moix "Tufi", i el lloretó "Fredy", i les seves ceràmiques, i les seves il·lusions,...- les podeu trobar al nº 49 del carrer des Sol, on viuen des de fa dos anys. Tal vegada els seus noms ja vos siguin familiars; de Na Carmé és el dibuix de la portada d'ES SAIG del juny passat; la d'aquest mes -altra volta la casualitat-, una fotografia d'una ceràmica de N'Elisenda. Totes dues, habituals col·laboradores de les activitats del Molí d'En Xina, tenen afeccions i passions artístiques.

Una d'elles és la culpable que el nom del poble figuri a tota quanta fira artesana s'organitza: "Carmé Hermoso, Algaida. Ocarines i gorrions", diuen els catàlegs.

-Venc la meva producció -això ho diu Na Carmé- sobretot a botigues especialitzades en artesanía, però també a tendes que ho són en música. A més participo a les mostres i fires més importants: la Fira del Fang, la Fira de Pollença i Balears. Fa una temporada vaig provar d'anar a d'altres fires tradicionals més petites, com per exemple la d'Algaida, però vaig vendre tan poc que no s'ho paga.

Na Carmé és una persona afortunada perquè es guanya les sopes amb un treball que l'entusiasma.

-Vaig començar a fabricar ocarines pel gener de 1987, gràcies a l'ofertament d'En Benet Mas de Santa Maria, qui m'ensenyà els secrets d'aquesta feina. Als pocs mesos, per l'agost del mateix any, en morir En Benet, ja vaig quedar tota sola a la tasca. Abans havia fet diversos cursets monogràfics a l'Escola d'Arts i Oficis de Palma: de fotografia, de ceràmica; sobretot m'interessava el disseny gràfic. Ara, a part de la feina, faig ceràmica escultòrica de tant en tant; i també pint a l'aquarel·la, o bé utilitzo una tècnica mixta.

Els seus coneixements sobre les ocarines provenen de la seva estimació per aquest objecte:

-L'ocarina és un instrument musical de vent originari de la Xina i que pertany al grup de les flautes globulars, és a dir rodones, en forma de

Segueix a la plana anterior